

29.02.2016

«Про стан фінансування академічної науки в Україні» (звернення колективів установ Західного наукового центру НАН України і МОН України)

Президентові України п. **П. О. Порошенко**,
Голові Верховної Ради України п. **В. Б. Гройсману**,
Прем'єр-Міністрові України п. **А. П. Яценюку**

Високоповажні панове Президенте України, Голово Верховної Ради України, Прем'єр-Міністре України!

Засвідчуємо Вам нашу повагу та вкотре закликаємо припинити геноцид вітчизняної науки! Цей заклик є актуальним особливо сьогодні, бо після прийняття ганебного Закону *«Про державний бюджет України на 2016 рік»* Національна академія наук України реально опинилась на грані знищення ([Національна академія наук України](#)).

Нагадаємо, що роль і значення НАН України полягають у тому, що вона виступає сьогодні по суті єдиним історично сформованим інтегрованим загальнонаціональним розумовим центром, на противагу іншим інтелектуальним осередкам, які охоплюють проблеми розвитку України лише сегментовано, фрагментарно, побіжно до основних напрямів своєї діяльності. Такі осередки нині є не лише розпорошеними, але й дезінтегрованими до рівня окремих дослідницьких колективів та віртуальних груп за науковими інтересами.

Натомість НАН України має усталену внутрішню організаційну будову, що базується як на офіційних представницьких управлінських структурах (загальних зборах, президії, відділеннях наук, наукових радах і комітетах, спільних з МОН України регіональних наукових центрах тощо), так і на сформованому впродовж десятиліть науковому середовищі з його визнаними науковими школами, дослідницькими напрямками і колективами з їх високими інтелектуальними, етичними та громадянськими демократичними традиціями, баченням перспектив наукового розвитку, принципово високим рівнем вимог до постави дослідницьких задач і результатів їх вирішення. Особливе значення академічного наукового середовища полягає у тому, що воно, об'єднуючи на корпоративних засадах учених різних поколінь, забезпечує збереження і передачу живої наукової традиції, сприяє професійному, творчому, громадянському зростанню перспективної молоді. За багатьма своїми характеристиками і функціями академічне середовище є явищем значно ширшим за його суто наукові виміри. Воно об'єктивно виступає осередком збереження та інструментом утвердження національної свідомості, гуманістичних світоглядних засад і моральних цінностей української

інтелігенції. У цьому плані НАН України виконує також роль принципово важливого інституту громадянського суспільства в Україні. Додамо, що після фактичного знищення інститутів галузевої науки за час нашої новітньої історії НАН України свідомо взяла на себе не зовсім властиву їй функцію – науково-технічний супровід практично всіх наукоємних галузей вітчизняної економіки.

Наукові колективи НАН України, у минулому році забезпечені заробітною платою заледве на 70 % від потреб, розуміли, що країна де-факто перебуває у стані війни, і все суспільство має мобілізуватись заради перемоги. Однак, мільярди просто втрачених за цей рік гривень на тлі вкрай неефективної економічної політики не вселяли особливих надій на майбутнє. Бюджет 2016 р. лише підтвердив ці побоювання – наукові колективи НАН України за доведеними їм обсягами фінансування змушені скорочувати сьогодні приблизно 40 % своїх працівників. Це є справжньою катастрофою для знекровлених і виснажених тривалим безгрошів'ям академічних установ! Боляче дивитись, коли засновники і ветерани визнаних світом наукових шкіл, перспективні доктори й молоді кандидати наук добровільно скорочують і так невеликі свої зарплати, аби подбати про майбутнє вітчизняної науки – зберегти наукові школи й академічні інститути, забезпечити тяглість наукової зміни, хоч якось заохотити перспективну молодь.

Про рівень забезпеченості академічного вченого в Україні порівняно з його зарубіжним колегою не писав лиш лінивий. Маємо визнати, що при консервації теперішнього фінансування навіть згадані вище відчайдушні заходи науковців НАН України, тим більш так очікуване недалекоглядними державними управлінцями реформування НАНУ не допоможуть. Хронічне безгрошів'я Академії – прямий шлях до продовження відтоку досвідчених й активних учених, вихолощення творчої атмосфери в її інститутах, остаточної втрати конкурентоздатності серед світової наукової спільноти. Про яку міжнародну кооперацію вітчизняної науки може йти мова у цьому випадку, кому потрібні будуть такі злиденні партнери? Що важить підписання Україною будь-яких меморандумів про міжнародну наукову співпрацю, коли нікому буде їх наповнювати? Безальтернативний маргінес країни на шляху світового економічного розвитку, занепад вищої школи й низька загальна освіченість громадян – ось реальні наслідки сучасної державної політики у науковій сфері!

Саме тому заради збереження України як рівноправного учасника світового науково-технічного й економічного співробітництва, задля забезпечення інтелектуального майбутнього нашої держави вимагаємо:

Від Президента України:

► забезпечити дотримання конституційного права науковців України на працю за освітою та фахом і відповідну її оплату;

Від Голови Верховної Ради України:

► ініціювати скликання відкритих парламентських слухань щодо стану

академічної науки в державі, на які запросити керівництво і членів відповідних комітетів Верховної Ради, представників міністерств фінансів, економіки та освіти і науки, керівництво НАН України та профспілки її працівників;

Від Прем'єр-Міністра України:

▶ невідкладно внести на розгляд Верховної Ради України зміни до Державного бюджету на 2016 р., передбачивши у них фінансування Національної академії наук України на рівні її мінімальних потреб у 2,7 млрд грн;

▶ забезпечити виділення коштів на розвиток інфраструктури НАН України, проведення фундаментальних і прикладних досліджень її установ, належної оплати праці вчених з метою поступового доведення її до рівня, визначеного ст. 36 Закону України *«Про наукову і науково-технічну діяльність»*;

▶ фінансування діяльності НАН України довести до рівня наукового і науково-технічного забезпечення європейських академічних установ;

▶ припинити практику декларативного підвищення заробітної плати працівникам Національної академії наук України без реального фінансування видатків її установ на фонд оплати праці;

▶ забезпечити державним замовленням українських учених та невідкладне використання оригінальних економічно ефективних наукових результатів для поступального розвитку української держави.

У разі ігнорування наших вимог, подальшої бездіяльності уряду у вирішенні нагальних проблем вітчизняної академічної науки ми вчергове наголошуємо на історичній відповідальності вищого керівництва держави за фактичне нищення гносеологічних, гуманітарних й економічних передумов реалізації цивілізаційного вибору України, за реальне позбавлення українського суспільства перспектив зайняти гідне місце серед розвинутих націй світу.

Прийнято 26 лютого 2016 р. на розширеному засіданні виконкому Ради Західного наукового центру НАН України та МОН України за участі директорів та голів первинних профспілкових організацій академічних установ... (список підписантів на сайті [НАН України](#)).